

B.

Universitetet.

I. Forelæsninger ved Kiøbenhavns
Universitet i Sommer-Semestret
1807.

A. Ved Universitetet.

1. Theologiske.

C. F. Horneman, Theol. D. & Profess. P. D.
foredrager offentligen Tirsdag, Onsdag og Tor-
sdag Eftermiddag 5 — 6 den naturlige Theologie
efter Moralprinciper; de samme Dage 6 — 7
forklarer han Pauli Brev til de Galater; Fredag
5 til 6 vedbliver han at gjeenemgaae de fornemste
Hjelpemidler til en vigtig Fortolkning af det nye
Testamentes hellige Bøger, og at oplyse deres An-
vendelse ved Exempler.

F. M ü n t e r, Theol. Dr. & Prof. P. D., foredrager offentlig Mandag, Onsdag og Fredag 9 — 10 Pastoraltheologien efter Niemeier, og privat de 5 første Dage i Ugen 11 — 12 den nyere christelige Kirkehistorie; 12 — 1 læser han over Job.

P. E. M ü l l e r, Theol. & Phil. D. Profess. P. D. læser offentlig Mandag og Lørdag 1 — 2 over den saakaldte christelige Apologetik; privat foredrager han Tirsdag, Onsdag, Torsdag og Fredag paa samme Tid den sidste Deel af den christelige Morial; Torsdag, Fredag og Lørdag 8 — 9 forklarer han Pauli Brev til de Romere. Torsdag Eftermiddag 4 — 5 anstiller han Examinatorium, og Fredag paa samme Tid holder han Skrive- og Disputere-Øvelser.

P. R. M e i e r, Theol. P. P. E., forklarer offentlig Mandag og Lørdag 9 — 10 og Tirsdag og Onsdag 4 — 5 det sidste Brev til de Corinthier, efterat have tilendebragt de tilbagestaaende Kapitler af det første Brev. Privat fortsætter han Tirsdag, Onsdag, Torsdag og Fredag 9 — 10 sine dogmatiske Institutioner efter Morus, og holder om Lørdagen 12 — 1 Examinatorier over hvad i denne Disciplin er foredraget.

2. Juridiske.

J. F. W. Schlegel, J. U. D. & Prof. P. D. foredrager hver Dag 11 — 12 den danske Rets Encyclopædie; de fire første Dage i Ugen 12 — 1 læser han over den absolute Naturret; og de to følgende anstiller han, som sædvanligt, Skrivbesvæls. Han holder Examinatorier over det Læste.

F. T. Hurtigkarrl, J. U. P. P. D., læser hver Dag i Ugen 9 — 10 over den romerske Ret i Tingen og 10 — 11 over Fædrelandets Ret i Tingen. I andre for Tilhørerne beleilige Timer anstiller han Examinatorier over det, som er gennemgaaet saavel i den romerske som dansk-norsk Ret.

C. Brorson, J. M. P. P. E., foredrager hver Dag 3 — 4 Personers Ret efter Fædrelandets Love; de fire første Dage i Ugen 4 — 5 læser han over den dansk-norske ekstraordinære og criminelle Proces, efterat have tilendebragt den ordinære Proces. Han holder ogsaa Examinatorier.

M. H. Bornemann, J. M. P. P. E. foredrager hver Dag 8 — 9 den hypothetiske Naturret og 3 — 4 den dansk-norske Ret til Tingen, paa beleilige Timer vil han tilendebringe sine Forelæsninger over den dansk-norske Criminalret, og anstille

Examinatorier over det, som i ovennævnte Discipliner er gennemgaaet.

C. J. Møller, Secret. i høieste Ret, læser de fire første Dage i Ugen om Morgen 7 — 8 over den almindelige Statsret, og de samme Dage om Eftermiddagen 5 til 6 over den dansk-norske ordinære Proces. Paa beleilige Dage og Timer foredrager han Principerne af den romerske Personers Ret; visse Timer anvender han ogsaa til Examinatorier over det Læste. I sit Lyceet anstiller han Udarbeidelses- og Skrive-Ovelser.

3. Medicinske.

F. L. Bang, P. M. P. D., læser Mandag, Onsdag, Torsdag og Fredag over den almindelige Pathologie; samme Time om Løverdagen anstiller han medicinske practiske Ovelser.

J. S. Saxtorph, M. Dr. P. P. D. Chirurg & Art. Obstetr., læser offentligen Onsdag og Løverdag 12 — 2 over Chirurgiens Principer efter Callisens System. Privat viser han Fødselsoperationerne paa Phantomet til beleilige Tider; ogsaa forklarer han, for dem, der maatte ønske det, de chirurgiske Operationer.

D. H. Mynster, P. M. P. E., læser offentligen hver Dag 7 — 8 om Morgen og Onsdag og Løverdag 5 — 7 om Eftermiddagen over den

practiske Medicin ved de Syges Senge i det kongl. Frederichs Hospital; Tirsdag og Fredag 1 — 2 gennemgaaer han den medicinske Physik og oplyser samme med Experimenter.

J. D. Herholdt, M. Dr. P. P. E., fremsetter Mandag, Tirsdag, Torisdag og Fredag 12 — 1 de almindeligere Principer af Physiologien.

M. Skjelderup, M. Dr. P. P. E., foredrager offentligen Mandag, Tirsdag og Onsdag 11 — 12 det menneskelige Legemes Osteologie. Torisdag, Fredag og Løverdag paa samme Tid gennemgaaer han privat den anden Deel af Physiologien, som Omhandler det animaliske Liv og dets Forbindelse med det vegetative.

J. W. Hornemann, Lect. Bot., læser offentlig paa Tider, der ere hans Tilhørere beleilige, over Botanikens Begyndelsesgrunde og de officinelle Planter.

4. Philosophiske.

Mag. N. Kall, Hist. Prof. P. O., foredrager offentligen Mandag, Onsdag og Fredag om Eftermiddagen 4 — 5 den gamle norske Historie. Tirsdag, Onsdag og Fredag om Formiddagen 11 — 12 og Tirsdag Eftermiddag 4 — 5 læser han over den danske Historie.

E. Bugge, Math. & Astr. P. P. D., frem-
sætter offentligen Mandag, Tirsdag og Onsdag
2 — 3 den nyere Astronomies Historie. Hver
Dag i Ugen 3 — 4 gennemgaaer han privat den
sphæriske og theoretiske Astronomie og den mathe-
mathiske Geographie; paa andre, Tilhørerne belei-
lige Tider, anstiller han Examinatorier over det
Første. For dem, der ønske det, er han villig at
foredrage en og anden Deel af den reene eller an-
vendte Mathematik.

Mag. N. E. Kall, L. L. D. D. P. P. D.,
læser offentligen Mandag, Tirsdag og Onsdag
om Eftermiddagen 3 — 4 over det arabiske Sprog;
privat forklarer han Mandag, Tirsdag, Onsdag
og Fredag om Formiddagen 10 til 11 Salomons
Ordsprog. Han holder Examinatorier efter Til-
hørernes Leilighed.

Mag. J. Wöldike, Math. P. P. D., læser
offentligen Mandag, Tirsdag og Onsdag 4 — 5
over Begyndelsesgrundene af Algebra; privat læser
han de 5 første Dage i Ugen 12 — 1 over den rene
Mathematik efter Kästners Compendium; om Lø-
verdagen til samme Tid holder han Examinatorier
over det Første. Han tilbyder dem sin Veiledning,
der ønske enten den anvendte Mathematik eller en
og anden Deel af Mathematiken gennemgaaet.

J. Wolf, Math. P. P. D., foredrager offent-
ligen 3 Dage om Ugen Kl. 8 om Morgenens Arith-

metiken og Begyndelsesgrundene af Algebra; de øvrige tre Dage paa samme Tid og Tirsdag og Lørdag Kl. 12 læser han privat over den theoretiske Geometrie og den plane Trigonometrie. Han holder ogsaa Examinatorier. De af hans academiske Medborgere, der ønske hans Veiledning i en eller anden Deel af Mathematiken, tilbyder han samme.

Mag. G. Kierulf, Hist. & Geog. P. P. D., læser offentligen Tirsdag, Onsdag og Torsdag Kl. 8 over den romerske Historie efter Heeren; privat gennemgaaer han hver Dag i Ugen Kl. 1 de mærkværdigste europæiske Rigers og Republikers Historie, efter det af ham selv udgivne Compendium. Tirsdag, Onsdag, Torsdag og Fredag Kl. 10 foredrager han Statistiken.

G. Wad, Hist nat. P. P. D., gennemgaaer offentligen Mandag, Onsdag og Fredag Kl. 9 Molluskerne efter Lamarck, og oplyser dem med Exempler, tagne af Naturen; privat foredrager han 5 Dage om Ugen efter Tilhørernes Leilighed Dryctognosien efter Werners System.

Dr. N. Treschow, Philos. P. P. D., foredrager offentligen Mandag, Tirsdag og Onsdag 9 — 10 og Torsdag og Fredag 10 — 11 den empiriske Psychologie; de tre sidste Dage i Ugen 9 — 10 læser han privat over Metaphysiken; de 3 første Dage i Ugen 8 — 9 foredrager han den naturlige Theologie noget udførligere, især for Syn-

gere. Løverdag 11 — 12 anstiller han Examinatorier.

Mag. B. Thorslacius, P. Ling Lat. D., meddeler paa Latin Mandag 12 — 1, Torsdag og Løverdag 10 — 11 og Løverdag 1 — 2 en Indledning til Latinernes literære Monumenter, som have foruden Skribenterne, og holder derover Examinatorier; privat gennemgaaer han 5 Dage i Ugen 12 — 1 Plinii trojanske Panegyrik; tvende Eftermiddagstimer anstiller han Øvelser i at skrive og tale Latin.

Mag. N. Schow, Arch. P. P. E., fremsætter offentlig to Dage om Ugen, Mandag og Torsdag 9 — 10, de skønne Kunstværkers Historie hos de gamle mere cultiverede Nationer; de øvrige Dage i Ugen vil han samme Tid i det latinske Sprog privat fortolke udvalgte Steder af Odysseen, hvori Uovereensstemmelse viser sig, og af selve Digtets Natur vise den rimelige Årsag til denne Uovereensstemmelse; privatistime vil han een Gang om Ugen paa en hans Tilhørere beleilig Time, fremsætte den Methode, hvorpaa man i Skolerne bør undervise i Latin og Græsk.

Mag. N. Myerup, Prof. Hist. Lit. & Bibl. Un., fortsætter Tirsdag og Torsdag 3 — 4 de af ham begyndte encyclopædisk, literære Forelæsninger efter Krugs System.

Mag. G. Begtrup, Decon. P. P. E., vil
anmelde sine Forelæsninger, naar han kommer
tilbage fra sin Reise.

Th. Bruun, Prof. L. N., foredrager privat
Tirsdag og Fredag 3 — 4 Begyndelsesgrundene
af det engelske Sprog, og anstiller Skrive-Øvelser.

Mag. L. Engelstoft, Hist. & Geogr. P. P.
E., foredrager sex Dage i Ugen om Morgenens 7
— 8 Engellands Historie i de tre sidste Aarhun-
drede. Over det Gjennemgaaede holder han Exa-
minatorium i en paa begge Sider beleilig Time.

P. E. Müller, Philos. & Theol. Dr. Theol.
P. P. D., foredrager Mandag, Tirsdag, Onsdag
og Lørdag 10 — 11 Moralen. Han holder Exa-
minatorier efter Tilhørernes Lejlighed.

G. Sverdrup, Lingv. Græc. P. P. E.,
fortolker offentligen 3 Timer om Ugen, Lyncurgi
Tale mod Leocrates; privat forklarer han Man-
dag, Tirsdag, Torsdag og Fredag om Eftermid-
dagen 3 — 4 Sophocles's Philoctetes.

Mag. H. E. Ørsted, Phys. P. P. E., fore-
drager offentligen om Onsdagen 5 — 7 Optiken.
Privat læser han Torsdag, Fredag og Lørdag 4
— 6 over Physiken og oplyser den ved Experimen-
ter. Han tilbyder dem sin Veiledning, der maatte
ønske enten hele Physiken eller en og anden Deel
deraf udførligere gennemgaaet.

B. I det pædagogiske Seminarium.

D. S. Moldenhawer, Seminariets Director, anstiller Mandag og Torsdag 8 — 9 Øvelser for Alumnernes af den theologiske Classe.

J. Wolf, Inspect. i den mathematiske Classe, giver Torsdag og Lørdag 9 — 10 Anvisning i Maaden at foredrage Geometrien baade for Begyndere, og dem, der have gjort større Fremgang; ligeledes veileder han Alumnernes egne Øvelser i at undervise i samme.

G. Wad, Inspector i den physiske Classe, fremsætter Tirsdag og Torsdag Kl. 8 Reglerne for en rigtig Undervisning i Naturhistorien; om Lørdagen i samme Time gennemgaaer han den almindelige Zoologie og dens Literatur.

L. E. Sander læser Mandag og Tirsdag 10 — 11 over det tyske Sprogs Grammatik, og anstiller Øvelser for Alumnernes i at interpretere rigtigt og skrive net Onsdag og Torsdag paa samme Time vedbliver han at foredrage Pædagogikens Grundsætninger efter Niemeier. To Timer om Ugen tilbyder han den af Alumnernes og de andre academiske Borgere sin Veiledning, som ønske at øve sig i Declamation.

Ch. Braun, Prof. og Lector i Seminariet, foredrager Mandag og Torsdag 12 — 1 det franske, og Onsdag og Fredag i samme Time det

engelske Sprogs Grammatik, og vedbliver at vejlede Alumnernes egne Øvelser i at skrive og tale det rigtigt.

Mag. B. Thorlacius, P. L. L. D. gennemgaar critisk Onsdag og Lørdag 12 — 1 Alumnernes latinske Udarbejdelser; Tirsdag og Fredag veileder han Philologerne i at behandle de græske og latinske Skribentere exegetisk; om Mandagen foredrager han Elementerne af den høiere Critik, og om Torsdagen den græske Literatur, hiin ved Forelæsning, denne ved Examination.

Mag. N. L. Nissen, Inspector i den danske Classe, vedbliver om Onsdagen 9 — 10 at anstille Skrive- og Declamere-Øvelser med Alumnernes; Lørdag 12 — 1 fuldender han sine Forelæsningsger over Maaden at undervise i Modersmaalet i Skolerne.

G. Sverdrup, Inspector i den historiske Classe, foredrager om Tirsdag Kl. 9 Reglerne for Historiens Foredrag i Skolerne; om Lørdagen Kl. 10 anstiller han Øvelser med Alumnernes.

II. Academiſke Examina.

I. Theologiſt Embedsexamen i April 1807.

Den 14 April.

1. Svend Brochman Herſleb. En Søn af Profess. Herſleb, fød i Nordherrſe i Nordlandene 1784, blev Student 1802 — Laudabilis et quid. egregie.
2. Peter Monrad. En Søn af Pastor Monrad, fød i Winnie Præstegaard i Christiansſands Stift 1781, blev Student 1801 — Laudabilis.

d. 16 April.

3. Arne Helgesen. En Søn af Pastor Helgesen, fød i Stad paa den vestlige Kant af Jysland 1777, blev Student 1804 — Laudabilis et quid. egregie.
4. Johannes Frederich Carde. En Søn af Borgemeſter Carde, fød i Randers 1784, blev Student 1803 — Laudabilis.
5. Frederich Wilhelm Grüner. En Søn af Pastor Grüner, fød i Loxvård i Siælland 1785, blev Student 1803 — Laud illaudab.

d. 17 April.

6. Jens Møller. En Søn af Riibmand Møller, fød i Kiøbenhavn 1786, blev Student 1801 — *Haud illaudabilis*.
7. Tonnes Taralsen. En Søn af Smed Olsen, fød i Christianssand 1786, blev Student 1803 — *Laudabilis*.
8. Magnus Nielsen. En Søn af Toldinspector Nielsen, fød i Hals i Aalborg 1785, blev Student 1802 — *Haud illaudabilis*.

d. 20 April.

9. Johannes Balthasar Flottman. En Søn af Collega Flottman ved Bergens Cathedralsskole, fød i Bergen 1785, blev Student 1802 — *Laudabilis*.
10. Carl Adolph Terpager. En Søn af Pastor Terpager, fød i Candager i Ryen 1784, blev Student 1802 — *Haud illaudab.*
11. Frederik Stockholm. En Søn af Riibmand Stockholm, fød i Horsens 1785, blev Student 1803 — *Haud illaudabilis*.

d. 21 April.

12. Eggert Christopher Brygman. En Søn af forrige Riibmand Brygman, fød i Kiøge 1783, blev Student 1801 — *Laudabilis*.
13. Chr. Fred. Schonheider. En Søn af Pastor Schonheider, fød i Kiøbenhavn 1782, blev Student 1798 — *Laudabilis*.

14. Christiern Humble Wisbech. En Søn af Catechet Wisbech, fød i Eolding 1785, blev Student 1803 — *Haud illaudabilis*.

d. 23 April.

15. Anders Gjedvad Jundersen. En Søn af Provst Jundersen, fød i Gierding i Viborg Stift 1787, blev Student 1803 — *Laudabilis*.
16. Wilhelm Olsen. Fød i Helsingør 1782, blev Student 1801 — *Haud illaudabilis*.
17. Christian Storch. En Søn af Pastor Storch, fød i Balslev i Fyen 1780, blev Student 1799 — *Non contemnendus*.

d. 27 April.

18. Christiern Schulk. En Søn af Pastor Schulk, fød i Sigdal i Aggershuus Stift 1783, blev Student 1803 — *Haud illaudabilis*.
19. Otto Borchgrevink. En Søn af Pastor Borchgrevink, fød i Toten i Aggerhuus 1784, blev Student 1802 — *Haud illaudab.*
20. Johannes Henrich Mørup. En Søn af Tømmermester Mørup, fød i Odum i Nærhuus Stift 1784, blev Student 1803 — *Haud illaudabilis*.

2. Juridisk Embedsexamen i April 1807.

A. Theoretisk Prove.

a) Latinisk.

Den 13 April.

1. Joseph Albert Frederich Christopher Ross.
En Søn af afdøde Statsraad Ross, Justitiarius i den forrige Overhofret i Norge, fød i Christiania 1787, blev Student 1804 — Laudabilis.
2. Henrich Ditlev Frelsen. En Søn af Statsraad Frelsen, Deputeret i Generaltoldkammeret, fød i Kiøbenhavn 1786, blev Student 1803 — Laudabilis.
3. Johannes Møllerup. En Søn af Thomas Møllerup, Indvaaner her i Staden, fød i Kiøbenhavn 1787, blev Student 1803 — Laudabilis.

d. 15. April.

4. Erik Peter Pontoppidan (Lieutenant ved Landværnet). En Søn af Commandeur Pontoppidan, fød i Kiøbenhavn 1785, blev Student 1802 — Laudabilis.
5. Johannes Alstrup Fleischer. En Søn af Proprietær Fleischer i Bøjs. Præstegjeld i

Nergens Stift, fød 1785, blev Student 1802 — Laudabilis.

6. Nicolai Andreas Hasle. En Søn af afg. Cancellieraad Hasle, fød i Rorredinkel under Ribe Stift, blev Student 1803 — Laudabilis.

d. 17 April.

7. Henrich Saxe. En Søn af Cancelliebud Saxe, fød i Kiøbenhavn 1784, blev Student 1799 — Haud illaudabilis.
8. Arne Arnken. En Søn af Krigsraad Arntzen, fød paa Grunder i Aggerhuus Stift 1782, blev Student 1801 — Laudabil.
9. Christian Rannestad. — En Søn af afg. Pastor Rannestad, fød i Ugers Præstegaard i Aggershuus Stift 1783, blev Student 1804 Haud illaudabilis.

d. 81 April.

10. Jonas Wessel. En Søn af afg. Johan Herm. Wessel, fød i Kiøbenhavn 1781, blev Student 1800 — Haud illaudabilis.
11. Christian Fischer. En Søn af Generalkrigscommissair Fischer, fød i Horsens 1784, blev Student 1803 — Laudabilis.
12. Gabriel Dreier Nissen. En Søn af Justitsraad Nissen, Raadmand i Tronhiem,

fød sammesteds 1784, blev Student 1803 —
Haud illaudabilis.

b) Dansk.

d. 20 April.

1. Christian Jørgen F a n s e. En Søn af afg.
Herredsskriver Fanse, fød i Hougaaards Nølle
under Halborg Stift 1779 — Ei ubeqvem.
2. Amund F o r b e r g — En Bondesøn, fød paa
Ytterøen under Tronhjems Stift 1777 —
Beqvem.
3. Jens Andreas Bruun. En Søn af Brænder
viinsbrænder Bruun i Kiøbenhavn, fød sam-
mesteds 1788 — Beqvem.
4. Hans Jørgen L i n d b e r g. En Søn af Skip-
per Lindberg, fød i Kiøbenhavn 1789 —
Beqvem.

d. 22 April.

5. Johan Friderich Wilhelm J e s s e n (Secretær).
En Søn af Cancellieraad Jessen, fød i Ha-
derslev — Beqvem.
6. Ole B y e. En Søn af Commandersergeant
Bye i Tronhiem, fød 1781 — Beqvem.
7. Christian Michael W i n t h e r. En Søn af
afg. Sognepræst Winther paa Færøe, fød
1780 — Beqvem.

8. Gustav Peter Blom. En Søn af Kammerraad Blom, fød paa Ladestedet Holmebroe ved Drammen 1783 — Beqvem.

d. 25 April.

9. Frederich Wilhelm Thorsteinsen. En Søn af Doctor, Professor og Bergphysicus Thorsteinsen ved Seminariet i Kongsberg, fød i Kongsberg 1784 — Beqvem.
10. Andreas Baade. En Søn af Knud Baade, fød i Stavanger 1788 — Beqvem.
11. Christian Rierflov En Søn af Copiist Rierflov i Politieretten, fød i Kiøbenhavn 1787 — Beqvem.
12. Laurits Martin Christian Svensstrup. En Søn af afg. Forvalter Svensstrup ved Rosenborg Slot, fød i Kiøbenhavn 1787 — Beqvem.

B. Practisk Prøve.

a) Candidati Juris.

1. Peter Borch (Exam. theor. 7 October 1805 Laudab.) Haud illaudabilis.
2. Gerhard Hofgaard (Exam. theor. 18 Jan. 1806 Laud) — Non contemnendus.
3. Christian Frederich Hansen (Exam theor. 11 April 1806 Laud.) — Laudabilis.

4. Frederich Wilhelm Treschow (Exam. theor. 18 Jun. 1806 Laud. — Laudabilis.
5. Bjarne Wigfus Thorarensen (Exam. theor. 20 Jun. 1806 Laud.) — Laudabilis.
6. Johan Carl Thuerecht Castenskjold (Hofjunfer) (Exam. theor. 15 Octb. 1806 Laud.) — Laudabilis.
7. Johan Ludvig Schmidt (Exam. theor. 15 Octbr. 1806 Laud.) — Laudabilis.
8. Friderich Christian Diechmann (Exam. theor. 16 Jan. 1807 Laud.) — Haud illaudabilis.
9. Johannes Astrup Fleischer — Haud illaudabilis.
10. Arne Arnken — Laudabilis.
11. Christian Rannestad — Haud illaudabilis.
12. Gab. Dreier Nissen — Haud illaudab.

b) Examinati Juris.

1. Christian Jørgen Fane — Vel.
 2. Amund Forberg — Vel.
 3. Johan Friderich Wilhelm Jessen (Secretær) — Vel.
 4. Ole Bye — Vel.
 5. Gustav Peter Blom — Vel.
 6. Andreas Baade — Vel.
-

3. Philosophisk, philologisk Examen i April 1807.

A. Philosophisk Prøve.

Den 11 April.

1. Lund, Carl Frider. — Haud illaudabil.
2. Joh. Nic. Herløg Møller — Laudabilis.
3. Ern. Vilh. Stiebolt — Haud illaudab.
4. Matth. Henr. Schmidt — Haud illaudabilis.
5. Andr. Berg Stampe — Haud illaudabil.
6. Nicol. Frid. Bernh. Schiern — Laudabilis.
7. And. Frid. Møller — Non contemnend.
8. Jens Christ. Bræstrup — Haud illaudab.

d. 15 April.

1. Joh. Christ. Dyrhauge — Laudabilis.
2. Lyder Bentsen — Laudabilis.
3. Joh. Georg Wentzen — Laudabilis.
4. Christian Lund — Laudabilis.
5. Carl Phil. Julius Lorenz — Laudabilis.
6. Vilh. Conr. Lorenz — Laudabilis.
7. Alb. Pet. Gude — Laudabilis.
8. Laurentius Fosb — Laudabilis.
9. Johannes Jørgensen — Laudabilis.
10. Nic. Math. Harboe — Laudabilis.

11. Jens Fyhn — Laudabilis.
12. Laur. Dittl. Monrad — Laudabilis.

d. 18 April.

1. Joh. Frid. Levehau — Haud illaudab.
2. Rasmus Müller — Haud illaudabil.
3. Henrich Seerup — Haud illaudabil.
4. Herm. Fr. Coucheron — Non contemn.

B. Philologisk Prøve.

d. 10 April.

1. Lud. Chr. Brink Seidelin — Laudabilis.
2. Chr. Verbandt Rogert — Laudabilis.
3. Joh. Christ. Elasen — Laudabilis.
4. H. S. Blom — Laud & publ. enc. ornat.
5. Henr. Hansen Holm — Laudabilis.
6. Jørgen Lemv. Fog — Laudabilis.
7. Paul Henr. Landt — Haud illaudabilis.
8. Bernh. Sev. Ingemann — Laudabilis.
9. Joh. Frid. Koop — Laudabilis.
10. Dittl. W. Faldenb. Peckel — Laudabilis.
11. Joh. Henr. Blache — Laudabilis.

d. 13 April.

1. N. P. Thomsen — Laud & publ. enc.
ornat.
2. Henrich Wahl — Laudabilis.
3. Joh. Dittl. Liebenb. Hansen — Laudabil.
4. E. Jac. Cosmus Bræstrup — Laudabilis.

5. Christopher Mundt — Laudabilis.
6. Johannes Hansteen — Haud illaudab.
7. Salomon Salomonsen — Laudabilis.
8. Joh. Jac. Blicher — Laudabilis.
9. Carl. Dan. Stebus — Laudabilis.

d. 14 April.

1. Laur. Chr. Holsbø — Laudabilis.
2. Jens Christ. Fangel — Laudabilis.
3. Michael Lynge — Laudabilis.
4. Paul Christ. Faber — Haud illaudabil.
5. Christ. Pet. Møller — Haud illaudabil.
6. Johannes Dorph — Laudabilis.
7. Johannes Brøner — Laudabilis.
8. Greg. Fougner Lund — Laudabilis.
9. Frank Due Bradt — Haud illaudabilis.
10. Pet. Alex. Clausen — Laudabilis.
11. Joh. Jac. Løytved — Laudabilis.
12. Joh. Sev. Arens — Laudabilis.

d. 16 April.

1. Carl. Pet. Lambrechts — Laudabilis.
2. Pet. Anti. Høier — Haud illaudabilis.
3. Er. Frid. Bodenhoff — Non contemn.
4. Nic. Carl Fries — Laudabilis.
5. Carl Dan. Prøssius — Haud illaudab.
6. Nic. Pet. Harboe — Laudabilis.
7. Magnus Wentsen — Haud illaudabilis.

8. Peter Jens. Ellern — Haud illaudabil.
9. Johannes Abel — Haud illaudabilis.
10. Chr. Ludvig Homan — Haud illaudab.
11. Andr. Berg Stampe — Haud illaudab.
12. Jens Chr. Bræstrup — Non contemn.
13. Jens Müller — Haud illaudabilis.
14. Nic. Ferd. Sletting — Haud illauda-
bilis.

d. 17 April.

1. Joh. Carl Bunken — Laudabilis.
2. Chr. Bagge Jensen — Laudabilis.
3. Joh. Frid. Falch — Laudabilis.
4. Gab. Lorenzen — Laudabilis.
5. Jens Bestengaard — Laudabilis.
6. Frank Fr. Wilh. Bülow — Laudabilis.
7. Paul Christ. Nilson — Laudabilis.
8. Frederich Riis — Laudabilis.
9. Laur. Pet. Hedermann — Laudabilis.
10. Matthias Juel — Haud illaudabilis.

d. 20 April.

1. Frid. Bræneek — Non contemnendus.
2. Joh. Chr. Schulz — Haud illaudabilis.
3. Joh. Pet. Freuchen — Laudabilis.
4. Joh. Chr. Sandberg — Laudabilis.
5. Jørgen Sandberg — Laudabilis.
6. Lud. Holberg Warncke — Laudabilis.

7. Paul Christ. Melbye — Laudabilis.
8. Pet. Joersen Holm — Haud illaudabil.

Hertil kommer endnu extra ordinær a)
philologisk Prøve for

Den 5 December 1806.

1. Jac. Joh Laurberg — Laudabilis.

Den Maj 1807.

2. Nic. Pet. Egg. Koch — Laudabilis.

4. Præliminær-Examen.

Den 25 April 1807.

1. Jep. Christ. Kvistgaard b) — Admissus eum
laude eximia.

a) Formedelt Vedkommendes Engdom i den ordentlige
Examens Tid.

b) Efter foregaaende Tilladelse, paa Grund af, at han
var privat inscriberet paa en Tid, da en saadan In-
scription medførte Afgang til Præliminær-Examen.

5. Ny Prøve i April 1807 for dem, som, ifølge Forord. angaaende Examen Artium §. 20, vare forpligtede til at underkaste sig en saadan i visse Rubriker.

Antallet af Dimittenderne fra 1806, som burde have indstillet sig til ny skriftlig eller mundtlig Prøve i et eller andet Fag, beløb sig til 9 (S. disse Annal. 2 B. 2 Hæfte. S. 275). Til Examinatores bleve af den Kongl. Direction for Universitetet og de lærde Skoler udnævnte Medlemmerne af den med Lit. D. ved sidstafholdte Examen Artium betegnede Examen's Deputation, bestaaende af Professorerne Thorlacius, Müller, Engelstoft og Ørsted. Af de 9, som vare forpligtede at møde, udebleve tre, nemlig: Holger Knudsen, Hans Wilh. Ferd. Hansen og F. D. R. Soetmann.

Med de øvrige 6 anstilledes den 7 og 8 April deels skriftlig deels mundtlig Prøve. Til skriftlig Bearbejdelse vare følgende Opgaver fremsatte:

1. Oversættelse af Dansk paa Fransk.

Det er Araberne, som det nyere ¹⁾ Europa skylder de første Lysstraaler ²⁾, som have ad-

¹⁾ moderne.

²⁾ rayon de lumiere.

spredt det Mærke, hvori det var indhyllet ³⁾ i mere end tolv Aarhundreder. De have været vores Lærere, som fordm Egypterne vare Grækerne; og, ved et særdeles Uheld, ere de Videnskaber, som de have overleveret ⁴⁾ os, forsvundne ⁵⁾ hos disse Folk, ligesom Astronomien forsvandt af Egyptens og Chaldaas Templer efterhaanden som den gjorde Fremstridt i den alexandriniske Skole. Alphonsus, Konge i Castilien, var en af de første Regenter, som opmuntrede den sig i Europa gjenfødende ⁶⁾ Astronomie. Denne Videnskab tæller saa saa ibrige Beskyttere; men han blev slet underkøttet ⁷⁾ af de Astronomer, han med stor Bekostning havde sammensamlet.

2. § Religionen.

a) Af den christelige Religionslære:

Kan Hensyn til det Onde i Verden rokke Overbevisningen om et Forsyn?

Paa hvilke Grunde antage vi, at Christus er sendt af Gud?

³⁾ envelopper.

⁴⁾ transmettre.

⁵⁾ disparaitre.

⁶⁾ renaitre.

⁷⁾ seconder.

b) Af den bibelske Historie.

At foredrage det Vigtigste af Pauli Historie.

3. I Historien.

a) Af den ældre.

Quando et ubi vixit Salon? quænam præcipua ejus de civitate sua merita?

Unde quasque per vias Italia antiquissimos suos (ante Æneam) nacta est habitatores?

b) Af den nyere.

Hvilke Lande efterlod Carl (den Driftige) af Burgund sig? hvilken Skjæbne havde de efter hans Død? og hvilke Hovedforandringer have de undergaaet fra den Tid af indtil vore Dage?

Hvorledes blev Waldemar I. Konge i Danmark? og i hvilke Henseender er hans Regiering mærkværdig?

Udfaldet af Censuren over disse skriftlige og mundtlige Prøver var følgende:

I Frans:

1. Mogens Christian Mellemann — Temmelig godt.

Den forrige Character blev saaledes een Grad forbedret.

Universit. og Skole-Annaler. 1807. 1 B. D

I Hebraisk:

1. Hans Abel — Godt.
2. Johan Frederik Falck — Godt.

Begges forrige Characterer 2 Grader forbedrede.

I Religion:

1. Christian Beyer Schack — Maadelig.

Den forrige Character ikke forbedret.

I Historien:

1. Christian Beyer Schack — Temm. godt.
2. Christian Ludvig Homann — Temm. godt.
3. Peter Amti Højer — Temmelig godt.

De forrige Characterer for dem alle tre een Grad forbedrede.

III. Høitideligheder.

Rectorliste og Præmiers offentlige Uddeling.

Torsdagen den 28 Mai holdtes paa Studiegaar-
gaardens store Auditorium en latinſk Tale af den
afgaaende Rector Magnif. Prof. F. L. Bang i
Anledning af Rectoratets Omskiftning og de aca-

demiske Priismedaillers Uddeling. Talen handlede om Visshed i den menneskelige Kundskab, fornemmeligen i Religion og Medicin. Talen sluttedes ved at overrække dem, hvis Afhandlinger over de opgivne Spørgsmaale (see disse Annal. 2 Aarg. 1 Bind 1 Hæfte Pag. 90) vare blevene tilkjendte Præmier, de udsatte Priismedailler, ved hvilken Leilighed ogsaa N. P. B. Pausen blev nævnet, som den der ved Concurrencen til den juridiske Præmie havde vundet et hæderligt Accessit. Tilfaldt endtes Handlingen med at proclamere Professor Philosophiæ M. Treschow til Rector Magnificus for det følgende Aar.

Det af Professor Thorslacius i denne Anledning udstædte Program handlede om Franciscus Philadelphus, en af de vigtigste Mænd blandt Videnskabernes Reformatorer i det femtende Aarhundrede, fød 1398, død i Florenz 1481. Denne Mand's Talenter, Kundskaber, Fortienester og Anseelse paa sin Tid berettigede ham til en høi Grad af Opmærksomhed. Hans Skrifter indeholde vigtige Bidrag til de Tider's politiske Historie. Forfatteren indskrænker sig her til af hans Breve, der udgjøre 37 Bøger ^{a)}, at ud-

a) De fleste Udgaver indeholde kun 16 Bøger; den fuldstændigste er den Venetianske af 1502 Fol., som Forf. har brugt.

hæve nogle af de Data, som især tiene til at sætte hans Fortienester af Videnskabelighed i Lyg.

Først besad han selv en uhyre Lærdom, og lige Styrke i det græske og latinske Sprog. Med den græske Literatur havde han i Constanti-nopel gjort sig fortrolig bekendt, og, givet med et græsk Fruentimmer, der havde en fortrinlig god Uetale, havde han desuden opnaaet en stor Færdighed i et behageligt mundtlig Udtryk. Hans mange Arbejder baade paa Græsk og Latin, saavel i Vers som Prosa, vidne om lige Færdighed i begge Sprog.

Hvor bevandret han var i Antiquiteterne, vise hans lærde Besvarelser af de Spørgsmaale, der af hans Venner bleve ham gjorte i dette Fag. Disse Besvarelser ere tildeels endnu meget lærerige, endstjønt han, efter sin Tids Smag, undertiden alt for meget overlader sig til Spidsfindigheder, især ved etymologiske Undersøgelser. Han efterlod en Mængde af Skrifter, saavel originale som Oversættelser, hvoraf den største Deel nu ikke have trykt. Han har og som Critiker gjort sig fortjent ved at rette mange fordærvede Læsemaader, og hans Interpretationer ere ofte rigtigere, end man af den Tidsalder kunde vente, eller er vant til at see.

En anden Fortieneste hos Philolphus var hans overordentlige Varme og Ridfærdighed for

Videnskabelighed, og hvad dermed stod i Forbindelse. Denne Iver aandede hans mange Breve til Paver, Konger, Fyrster, Hertuger og en heel Deel private Mænd næsten over hele Europa. Interessant er blandt andre hans Skrivelse til Calixtus den Tredie, da denne var bleven Pave efter Nicol. V.

„Hvor stor Ære“ skrev han b) „har ikke den Formand Nicolaus den Femte indlagt sig, der, selv saa stor i Lærdom og Beltaalighed, indbød alle til sig, om hvilke han hørte, at de paa nogen Maade udmærkede sig ved Genie eller Kundskaber! Alene ved hans Iver og Understøttelse bleve næsten utallige vigtige græske Bærker, som i vore Egne hidtil vare ganske ubekiendte, oversatte paa Latin. Ja efter Constantinopels Indtagelse sendte han underhaanden sine Commissionærer rundt omkring i den Deel af Europa og Asia, som staaer under Tyrkernes Herredømme, for at samle og opkøbe græske Codices, uden at spare enten Umage eller Beføstning. Paa denne Maade blev ogsaa en utallig Mængde Skrifter bragt til Italien; ligesaa sendte han Emisfarier med store Pengesummer overalt ud i Europa at lade efterspore og anskaffe hvad Vigtigt eller Interessant i den latinske Litteratur, der nogensteds maatte have forstueket sig.

b) Hans Ord anføres her blot i Udtog.

En af disse var Enochus Aſculanus, der i dette Tiemed reiste lige til Danmark, og, efter andres Beretning, endnu længere mod Nord." Hvad Philolphus i dette Brev opfordrede Paven til, det gjorde han selv, ſaavidt det i hans private Stilling og trange Aar var ham muligt. Han bragte Stæderne til at oprette Lærestole og offentlige Skoler for Literaturen, og anbefalede dem lærde Mænd til Lærere. Han selv, der i sin Ungdom havde lært i Florenz med ſaa stort Biſfald, at han talte over 400 Tilhørere, men fra sit 40 Aar af mere havde opofret sig til at virke ſom Skribent, begyndte igjen, da han var over 70 Aar gammel, at holde Forelæſninger over Ariſtoteles og Cicero for et ligesaa talrigt Publicum, og vedblev ſtedſe at opmuntre alle dem, ſom havde beſøgt hans Forelæſninger, til overalt, hvor i Verden de kom, at gaae paa Spor efter literære Skatte, især og i Tydſkland, i hvis mange og ſtøvede Bibliotheker der efter hans Formening maatte ligge nok deraf. Gik han at vide, at nogenſteds en Lærd var kommen i Beſiddelse af Codices, ſøgte han ſtrax deraf at ſaae en Afſkrift, ligesom han selv i lige Henſeende altid viſte ſig meget tienſtagtig, uagtet han selv ſatte alt for ſtor Priis paa Codices til at ville under nogen Betingſe afhænde dem. Dog viſte han ikke mindre Opmærkſomhed for andre Slags Mindeſmærker

fra Oldtiden, ligesom han heller ikke miskiendte nyere Opfinderss Værd f. Ex. Bogtrykkerkonstens. Hvor stor en Fiende han var af Ligegyldighed i videnskabelige Anliggender, derom vidne ogsaa de stærke Udtryk, han i et Brev til Cardinal Beszarion tillod sig, da Pave Callist, som han forgieves havde opfordret til at tage Videnskaberne i Beskyttelse, var død. „Give den Allmægtige, skriver han, at med Personens Søvnagtighed Søvn selv maa være hensovet.“

IV. Academiske Smaasrifter.

1. Bemærkninger over Philosophiens og Theologiens gjensidige Forbindelse og Forhold; af Prof. Treschow, udgivet som Program til Reformationensfesten i Aaret 1804 a).

(Udtog af den latinske Original).

Fra sin første Oprindelse af har Theologien været nøie forbunden med Philosophien og haft fælles Skæbne med den. Den førstes Reformation kunde derfor heller ikke blive uden samtidig og senere

a) Endskjønt disse Annaler overhovedet have gjort sig en vis Popularitet til Regel, saa ere de dog ikke mere

Indflydelse paa den sidste. Saavel før som efter Luther have saadanne Forsøg været gjorte. Men Christianismen er een, og har een Grundvold — Biblen; Philosophien derimod er mangefold, og, skjønt ogsaa den maa udledes af eet Princip, viser dette sig dog fra saa forskjellige Sider, at Meningerne ere overordentlig modsigende, og selv de Fornuftigstes neppe lade sig forene.

Det var altsaa vanskeligere at rense Philosophien end Theologien, da hiin intet anstueligt Mønster havde, hvorefter saa at sige dens Sundhedstilstand kunde bedømmes. Dog, da man maatte opsoge sig et, var, deels ved Valg og deels ved Tilfælde, Aristoteles bleven bekiendt for al menneskelig Wiisdoms øverste Lærer, og de, som vilde ret gjøre sig fortiente af Philosophien, vidste intet nyttigere at foretage sig end at søge af selv dens Kilder, og saaledes restituere den største Philosophs ægte Sætninger, der ved Scholastikernes Spidsfindigheder, og formedelst Mangel paa Kundskab i det Græske, vare blevne forvanskede eller ikke fuldkommen forstaaede. Nogle yndede vel mere Plato, men disse vare hverken Luther eller Refor-

populære, end at de forudsatte Læsere af mere literær Dannelse, og undertiden Videnskabsmænd. For disse sidste vil nærværende Stykke have Interesse.

mationen meget gunstige. Det kunde ikke heller andet være, end at Reformationens Venner, som med saa stor Iver arbejdede paa at bekæmpe Mørke og udbrede Lys, maatte give Aristoteles Fortrinet, der er tydelig, sindig og meest sysselsat med at definere og forklare, medens Platos Dunkelhed og Svulst upaatvivlelig maatte have mere Tillokkende for dem, der vilde blande Gemytterne og give Overtroen en behagelig Indflødning. Saaledes indseer man Marsagen, hvorfor alle de berømteste Reformatorer, anførte af Melancton, især hylkede Aristoteles og anvendte hans Methode paa Theologiens Foredrag. Thi endstønt mange i Beyndelsen ikke gjorde meget af Philosophien, mærkede man dog snart, at uden denne kunde hverken Fanatikere holdes i Ave eller Modstandere afvæbnes. Hertil kom disse Mænds egen Opdragelse og Læsning, især af Augustinus, fra hvilken mange peripatetiske Sætninger maatte, selv imod deres Villie og uden at de tænkte derpaa, blive tilbage hos dem.

Melancton selv udrettede vel ikke stort i Philosophien, og hans Efterfølgere indskrænkede sig næsten alene til at gjøre den særdeles Overensstemmelse mellem Theologiens og Philosophiens Sætninger indlysende. Mærkeligt er det, at man i den, allerede af Justinus Martyr, Clemens Alex. Origenes og andre gamle Kirkesædne opstillede og

nu ved Reformationen fornyede Lære, om Fornuftens og selve Philosophiens Overensstemmelse med Troen lit efter lit gik saa vidt, at da Dan. Hoffmann i Helmstædt forsvarede den modsatte Mening, der syntes paa en vis Maade sikket ei alene ved Luthers, men endog ved Apostelens Pauli Auctoritet, blev han næsten beskyldt for en Kiætter, og Theologerne vilde heri hellere erklære sig for Sorbonnen (det theol. Facultet i Paris), skjønt just derfor meget dadlet af Luther, end statuere, at eet og det samme var sandt i philosophisk, og falsk i theologisk Forstand.

For desto bedre at indsee Sammenhængen heraf, er det nødvendigt at erindre sig, at Reformationen især fra den Side var Lærdoms Dyrkere og Yndere kiærfkommen, at de nu ikke længere behøvede at hylde raar og uvidende Menneskers Auctoritet, men turde nu henlægge alting under Fornuftens Domstol; og da disse just vare de, hvis Stemme tillige gieldte meest i Reformationsværket, saa var det naturligt, at de fleste erklærede sig for den Sætning: „at Intet enten i Theologien eller Philosophien var sandt, uden at det jo havde Medhold af begge.

Men denne Sætning blev i Grunden for begge Discipliner lige ufordeelagtig. Theologien indrømmedes af let begribelige Aarsager det Fortrin: ikke at kunne feile, og Philosophien, som nu i alt

fulde erkiende Theologien for Regel og Kettesnor, kunde hverken komme videre eller faae nogen høiere Bestemmelse end at tiene denne til Pynt og Opvartning. Theologien selv vandt ikke mere ved denne Forbindelse. Dens slaviske Aand kontrasterede alt for meget mod Philosophiens tæffelige Frihed, og de laante Prydelse vilde ikke klæde den; ja ved denne Verdslighed afstræffede den endog saaledes mange fromme Sieler, at den til at gienvinde disse intet bedre Middel vidste end ganske at give Philosophien Afseend.

I denne Hensigt valgte efter Luther mange Theologer især det populære Foredrag, hvori de ikke vilde have været meget at laste, hvis de ikke tillige havde overladt sig til saagløst, dunkelt, mystisk og ascetisk Præk.

Philosophien havde da paa en vis Maade afrystet sine Lænker, og begyndte at blive dristigere. Selv i den Tid, da den sukede under det haardeste Slaverie, havde den dog beholdt Frihed til, som Advocat at tale begge Parters Sag, kun at den ikke gav sig af med at ville være Dommer. Scholastikerne havde undertiden benyttet denne Frihed imod Theologerne som de, der ved Canonisationer føre Ordet for Dievelen. Ligesom disse komne frem med alle mulige Beskyldninger og Mistænkeligheder mod Candidaten, saaledes syntes hine ofte at udtømme alle de Indvendinger

mod Religionens Sætninger, som optænkes kunde, og saadant blev ikke ilde optaget af nogen, der troede sig istand til ved eget Genie at opløse, eller ved en og anden stor Auctoritet at overhugge den gordiske Knude. Efter Videnskabernes Gienføddelse vedblev hos de Pavelige den samme Frihed i at disputere, og hvorvidt den gik, derpaa have et mærkværdigt Exempel i Pet. Pomponatius, som med største Dristighed bekæmpede Christianismens væsentligste Grundlærdomme med Aristoteles's Sætninger, og unddrog sig fra Straf ved den Erklæring, at han villig underkastede Fornuftens Tvivl Skriftens høiere Kiendelse. Andre Philosopher disputerede med samme Frihed, og i Grunden bekymrede Ingen sig meget om Philosophiens Uenighed med Theologien, da hiin var deelt i Partier, denne indsluttede alle i eet Forbund. Forfatteren troer derfor, at dersom Philosopherne blot havde anvendt Klogskab, og i at udbrede Oplysning og Sædelighed vare gangne frem med den Forsigtighed som Erasmus og nogle faa andre, skulde Fordelen være bleven langt større for den hele Philosophie, der ligesaa meget kan tilskrive sine egne Dyrkers Ubesindighed, som Bisper og Munkes Forfølgelse, at den endnu, den Dag idag er, i mange Lande befinder sig i Undertrykkelses Tilstand. Ved lignende Sindighed opnaaede dog længe efter Cartesius, at hans Phi-

osophie, skønt i directe Modsigelse med den herskende Religion, ei alene taaltes, men endog antoges af nogle af de anseeligste Theologer, og at de, som erklærede sig imod den, s. Ex. Huet, alligevel fra Bessedenhedens Side bleve dens Anbefalere.

Men hvad Skæbne havde nu Philosophien fra den Tid af, da den saa at sige var afskediget af de protestantiske Theologer, og hvorvidt fik den Tilladelse at vandre frit om paa Oversandselighedens (*νοσμενων*) tomme Marker, da dog den Mening var bleven rodfæstet, at intet enten i Speculationens eller Erfaringens Rige kunde opdages, som jo strax maatte erklæres for falsk og uantageligt, naar det afveeg et Haarsbred fra den herskende Religion?

Man maa da vide, at der paa den Tid, da Coccejus, Spener og andre saavel calvinistiske som lutheriske Theologer forviste Philosophien fra Theologiens Gebeet, eksisterede tre Hovedpartier. Nogle forsøgte Theologiens uadskillelige Forbindelse med Philosophien; andre betragtede dem som forskellige Discipliner, der paa ingen Maade turde sammenblandes, og heldede til Luthers Mening, at Philosophien burde holdes borte fra Theologiens District, men dog vel kunde tales, naar den indskrænkede sig til borgerlige og naturlige Ting; andre vilde ikke indrømme, at der

gaves nogen Philosophie uden den, der uledes af Skriften. Under disse Omstændigheder blev der næsten intet tilbage for Philosophien uden at skiotte sig selv, at veie de forskjellige Grunde og at vedligeholde en sceptisk Neutralitet.

Denne Philosopheremaade valgte Pet. Bayle, uden dog selv herfor at finde Undskyldning hos sine Samtidige. Nu opstod Wilh. Gottf. Leibniz, der, skiont egentlig den naturlige og borgerlige Philosophie var hans Hovedsag, dog, for at gjøre sig yndet af Theologer og ængstelige Siele, ei blot med stor dialectisk Giinighed bestred Socinianerens Wissova's Grunde mod Treenigheden, men ogsaa i sin Theodicee forsvarede Religionens Hovedsætninger mod Bayle, og udrettede derved saa meget, at ingen nu syntes at kunne beklæde et theologisk Embede, uden at være noget øvet i Philosophie.

I samme Aand udrustede Christian Wolf sig til at reformere den hele Philosophie. Leibniz havde det været ligegyldigt, enten de, som mere forte Navnet af Theologer end dreves af Sandhedsfærlighed, bifaldt hans Opdagelser eller ikke, naar de kun ei mishagede Tyrsterne og andre berømte Mænd, som han stod i Venstabsforbindelse med. Men Wolf befandt sig baade i en anden Stilling, og fulgte ganske andre Grundsætninger. Som den første offentlige Lærer i Philosophien i

Halle, tildrog han sig saavel ved Fagets Nyhed som ved Gienstandenes Vigtighed og Foredragets Tydelighed et meget stort Auditorium især af unge Studerende. Derover kom Theologerne i Bevægelse, og en Feide begyndte, der fik et Udfald, som i Krige ikke er sædvanligt, at nemlig begge Discipliners Ære ei alene syntes haandhævet, men endog forhøiet ved et evigt Venskab. Theologerne, som nu engang havde erfaret Philosophiens Nytte, bleve dens ivrigste Tilhængere, og enhver, som kiender noget til de berømteste Theologer fra den Tid, veed, hvorlunde de næsten satte hele Religionens Belfærd og den høieste Visdom i at forklare Bibelens Lærdomme af den Voldske Philosophies Grundfætninger, og vise begges fuldkomneste Harmonie. Disse bør man ikke heller fratiende en vis Fortieneste; men større skulde den være blevet, dersom de ikke havde glemt al Maadehold og fordærvet deres egen Sag, i det de paastode at vide alt, troede at kunne demonstrere alt, vilde glimre ved skarpsindigen at forsvare gamle hyperorthodoxe Meninger, og forsømte de forædlende Studier og Sprogets Cultur. Denne Philosophie havde derfor kun en kort Varighed, og har siden, uagtet adskillige Forsøg, aldrig kunnet vinde sin forrige Anseelse igjen. Heller ikke havde nogen af alle disse rigtigheden fattet Religionens og Philosophiens gienfærdige Forhold.

I øvrigt vedblev Philosophien at føle den skadelige Indflydelse af denne sin Forbindelse med Theologien. Berøvet den Frihed at undersøge, hvad der i sig selv og efter Naturen er sandt, og saaledes at gaae ud fra Sandhedens og Naturens høieste Principer, men derimod nødsaget til stedse at lade sig lede af ældre Auctoriteter, for ikke enten at gaae for vidt eller at støde an mod Religionen, maatte den hente Forraad hos sin Forbundne, hvilket denne ogsaa rigeligen forsynede den med, da den næsten heel og holden lod sig omstøbe i dens Form, saa at man, hvis ikke enhver især havde vedligeholdt noget af sit originale Udseende, skulde have troet dem begge sammensmeltede til eet.

Men nu blev Crusius Opfinder af en ny Philosopheremaade, der ganske paa sin egen Viis hentedede baade Naturphilosophiens og Dialectikens og Metaphysikens Grundsætninger fra Theologien, og derved berigede disse Videnskaber med mange Opdagelser, der siden paatrængtes Fornuften som dens egne. Men denne Skole tabte hastig sin Anseelse, og dens Tid var snart ganske forbi.

En anden skadelig Folge for Philosophien af dens Forbindelse med Theologien var denne, at den, sysselsat med theologiske Stridigheder, ikke fik Leilighed nok til at ransage Naturen — dens egentlige Formaal — og overlod saa at sige sin egen Jordbund til Algerdyrkere, der, blottede for

Cultur og Indsigter, alene ved Hielp af Erfaringen havde lært at dyrke den med noget usfuldkomment Værktøi, men i øvrigt savnede den Norm, som skulde vejlede deres Barndom til noget Guld. kornere. Thi hverken Bayle eller Gericke eller Torricelli eller selv Baco erhvervede sig nogen anden Fortieneste af Naturphilosophien, end at de saa at sige forsynede Algerdyrkerne med landlige Redskaber; endog Geometrien og Arithmetiken havde ingen videre Indflydelse, end at vejlede Astrologerne i at bestemme Stjernernes Op- og Nedgang. Vilde de tillægge sig selv noget mere, da maae de vide, at det er Philosophien, de derfor havde at takke, hvilken ikke blot gjorde dem bekjendte med Dialectikens Regler, men lærte dem ogsaa, deraf at gjøre en forstandig Anvendelse paa Natursager, en Koes, der ikke bør nedsættes, fordi Philosophien i øvrigt over uvedkommende Sysler alt for meget forsømte sit egentlige Kald.

Maaskee vilde Nogen her gjøre den Indvending, at det dog stod Physikerne frit for, af Dialectiken og Metaphysiken at laane de Hielpemidler, de behøvede til at granske i Naturens Hemmeligheder. Men dette var ganske umuligt, da de Vældes Forraad deels var udtømt, deels befundet ubrugbart, men de Nyeres Arbejder alle dreiede sig om Theologien, og al Opmærksomhed paa denne Universit. og Skole = Annaler. 1807. 1 B. R

var henvendt. Heller ikke kan man vente af dem,
 der blot give sig af med at experimentere, iagttage,
 samle, sammenligne og ordne, at de skulde henføre
 alt til de sidste Principer, og, hvis de ikke finde
 disse allerede angivne og bestemte, med samme
 Held undersøge Stort og Smaat paa egen Haand.
 Newton selv, med sit overordentlige Genie,
 skulde rimeligviis have givet Naturphilosophien
 endnu et stærkere Stød fremad, hvis han enten
 havde haft Leibniz og Kant til Forgiængere, eller
 haft større Tillid til sig selv. Thi Leibniz, der
 næsten var hans Samtidig, men lit yngre, be-
 stræbte sig for intet mindre end at opdage Ting-
 nes inderste Grundaarsager. Dette Arbejde var
 dog ingen synderlig Frugt for Naturphilosophien;
 thi kun Faa fattede hans Mening, og selv hans
 største Beundrere ansaae den for mere sindrig end
 sandsynlig. Heller ikke syntes Wolf selv ganske at
 bifalde den. Men af Physikerne optog nogle blot
 en Deel af denne Lære, andre lode den heel og hol-
 den staae ved sit Værd. Overhovedet var det en
 almindelig Mening, at denne var langt mere an-
 vendelig paa Undersøgelser om det Guddommelige
 og Oversandselige, end paa det Menneskelige og
 Legemlige. Man ansaae den derfor vel nyttig til
 at udgranske den menneskelige Siels Beskaffenhed
 og bevise dens Udødelighed; men Legemernes
 Grundstoffer og Kræfter elskede man mere at udfors-

ste ved Erfaring og Experimenter, og før Kant blev i denne Henseende intet nyt Forsøg gjort.

Da den Volske Philosophie allerede begyndte at gaae af Mode, antom paa det faste Land, fra Engelland af, en anden behageligere og mere populær. Thi denne Nation havde efter Bacon's Raad med ligesaa megen Held som Skarpsindighed undersøgt Naturen paa Erfaringens Wei, og var næsten kommen saavidt, at den ikke troede, Noget paa anden Maade kunde opfindes, eller selv Begreb derom erholdes. Foragtede derfor den Videnskab, som hæfter sig umiddelbar til Tingenes evige Grundformer, der eene ved Tænkningens Kraft lade sig fatte, indskrænkede de sig til at ransage de Gienstande, der falde i Sandserne, sammenligne dem og bringe dem i et Slags System, og bestræbte sig for, ikke som Socrates at hente Philosophien ned fra Himlen, men saa at sige at opgrave den af Jorden. Formanden for denne Lære var Joh. Locke, en Mand af sund Dømmekraft og fin Forstand, men, fordi han ikke omfattede hele Philosophien, noget ubillig mod dens speculative Deel; og da han brugte et populært Foredrag, og derfor skiftet til at behage, har næsten ingen Philosoph havt et større Publicum eller flere Tilhængere. Den vanskelige Undersøgelse om Ideernes Oprindelse behandlede han derfor saaledes, at de, som ikke skuede længere ud, end til det

Mærmeſte, fandt ſig tilfredsſtillede og forlangte intet mere. Dog ſtødte han Theologerne for Hovedet, ſom hverken vilde taale, at han ganſke forkaſtede medfødte Begreber, heller ikke kunde finde ſig i, at han havde yttret Tvivl, om ikke materielle Ting kunde tillægges nogen Tænkeevne. En ganſke anden Grundſætning fulgte ſiden efter G. Berkeley, der ſaaledes beſtreed de Phyſiker, ſom udlede endog Tænkraften fra Materien, at han, i det han vilde bevife, at nogle Ting ere ulegemlige, med det ſamme ophævede Legemerne og den hele ſynlige Verden.

Dog — Lockes Mening fik ikke alene i denne Henſeende Overhaand, men blev ogsaa lit efter lit overført paa andre Gienſtande, paa alle Sieleevner, Sindsbewægelſer og Tilbøieligheder. Denne Philoſopheremaade behagede ſtedſe iſær den finere Verden mere og mere, da man var fied af de lange og unyttige Diſputer, og derfor med Glæde tyede til Erfaringen ſom til en ſikker Havn. Hiin abſtraktere blev derfor indſluttet i Skolerne, og næſten udpebet, og naar den engang imellem fremdroges, ſkede dette ikke i anden Henſigt, end for at man deſto mere ſkulde tage ſig i Agt derfor ſom ſom noget Unyttigt eller i det mindſte Uhenſigtsmæssigt. Denne Mening blev endeligen ſaa herſkende, at ogsaa Theologerne tilſidſt gif over til den, og begyndte nu, med Tilſidesættelſe af alle

de spidsfindige Undersøgelser, som hidtil havde sysselsat dem, at hense alting til det Practiske, og af den hele Philosophies Omfang blot at udhæve det, som efter Tidernes Leilighed meest passede til Menneskenes Tarv. Saaledes blev da ogsaa Theologien populær. Hvad der var alt for vanskeligt at forstaae eller stødte Øret, blev deels forbigaaet, deels paatvunget en mildere Fortolkning. Med denne Philosophie forenede sig de skønne Videnskaber og den hele Philologie for at bevise, at Bibelen næsten intet indeholdt om de guddommelige Ting, uden den sunde Fornufts Sætninger i en mythisk eller historisk Indflædning, men at alt det øvrige var enten øst af andre Kilder, eller paadigtet de hellige Skribenter, hvilke, om de havde kjendt vor Maade at udtrykke sig paa, stærkt vilde have yttret sig fuldkommen overensstemmende med de nyere Philosopher. Denne Forklaringsmaade gjorde da ikke blot Philosophien fri, men endog i en vis Henseende til Herre over Theologien. Men dette Herredømme kunde dog Mange ikke finde sig i, allermindst Mystikerne, som ikke vilde lade sig nøie med en saa mager Theologie, der neppe gik uden for den menneskelige Forstands Grændser. Disse bør man, efter Forfatterens Mening, indrømme dette, at Theologien blev af Ukyndige eller Uerfarne saaledes behandlet, at den tabte al Styrke og Kraft. I øvrigt havde hidtil Philosophien havt

den Nytte af Theologien, at den sidste forhindrede den første i at fordybe sig saa aldeles i det Sandfelige, Politiske og Oeconomiske, at det Himmelske ganske tabtes af Sigte.

Derefter kom Kant. I Begyndelsen syntes hans Philosophie paa ingen Maade at kunne forenes med Theologien, da han gav den menneskelige Forstand saa snævre Grændser, at han aldeles fradømte den al Evne til at kiende nogen oversandselig Gienstand. For dog ikke ganske at ophæve den gamle Forbindelse, tog han Sagen paa en ganske besynderlig Maade. Han adskilte Moralen fra de øvrige Discipliner, som en Deel, der maatte udledes fra ganske egne Principer. Han forbandt den først, saa godt han kunde, med den saakaldte naturlige Religion, og søgte dernæst i en egen Bog at bevise, at hans Philosophie ikke alene ikke stred imod den herskende Religion, men ikke endog imod de Dogmer, som mange Theologer helere med Taushed ville gaae forbi end paatage sig at forsvare. Overhovedet viste han en særdeles Erbødighed for Bibelen, der synes at have været oprigtig. Derfor blev han nu høit anskreven hos Theologerne, der hyppigen vandede deres Grund af hans Kilder, endog i Prækener. Især blev den Kantiske Moral nu næsten heel og holden indlemmet i Theologien. Men paa ingen Deel af Theologien havde denne Philosophiens Revolution

faa megen Indflydelse som paa Læren om Guds Tilværelse og Sielens Udødelighed, der, da Haabet opgaves at vide noget herom, nu alene deduceredes af Moralen.

Af denne Philosophie kunde Theologien vel høste nogle Fordele f. Ex. at den lærte at tvivle om mange Ting, der endnu ikke vare tilhørlig beviste, at Religionen blev nøiere forbunden med Moralen o. s. v.; men den skadede dog mere end gav-nede, deels ved at fuldkaste endog de stærkeste Grunde, paa hvilke man hidtil havde bygget Overbevisningen om Guds Tilværelse, og at sætte istedet derfor en anden, i sig selv temmelig svag; deels ved at paanøde gamle Stribenter nye Begreber, og ved en usædvanlig Terminologie at forvirre det Hele. Af den gamle Maade at philosophere eller tænke paa maatte intet blive staaende. De gamle for længst afdøde Philosopher og Theologer havde lige Skæbne. De maatte alle være Kantianer i Graven.

Men heller ikke dette System holdt sig længe, omendstiont det hedte, at Philosophiens Constitution nu var fuldendt. Snart opstode nye Partier, Fichtianer og Schellingianer, efter hvis Paastand Kant egentlig kun havde gjort Begyndelse til Philosophien som Videnskab.

Meest Anseelse har den Schelling'ske Skole faaet. Formedelt dens affecterte Tvetydighed er

Det vanskeligt at fælde nogen Dom over den; dog tilkommer den Roes for at have tilbagefaldt Naturphilosophien fra Atomerne og det Livløse til Undersøgelse om Livet og de i Legemerne boende Kræfter. Og da de øvrige Kantianer saa godt som ikke havde berørt dette Fag, kan Schelling snarere synes at have stiftet en ny Skole end udvidet en ældre. Dertil var det og, efter Forfatterens Mening, at ønske, at han havde indskrænket sig, istedet for paa sin Maade at ville revolutionere ikke blot Theologien, men ogsaa Historie, Poesie, Lovkyndighed, og selv Medicin, sammensmelte Alexandriniske, Spinozistiske, Kantianske og Richtiske Sætninger til et nyt System, skabe et nyt Orakelsprog, og, til Trods for al Dialectik, anrette en almindelig Forstyrrelse. Imidlertid, da ingen bedre Underrettet lettelligen tager Keil af dette Væsens sande Bestaafenhed, troer Forf. ikke, at denne Philosophies Forbund med den gamle Overtroe vil gjøre Protestantismen eller Oplysningens stor Skade.

Efter denne historiske Udsigt gaaer Forfatt. nu over til at fremsætte sin egen Mening om Philosophiens og Theologiens indbyrdes Forhold. All Philosophie gaaer ud paa, deels at forklare Tingenes Natur, deels at betrygge det menneskelige Selskab ved Moralitet; og da dette ikke kan skee uden en vis Kunst at ræsonnere, saa have Philosopherne

ogsaa opfundet denne, der i øvrigt ikke saa meget er egen for deres Videnskab, som fælles for alle. Vel veed Forfat., at Philosophiens Principer maa betragtes fra en høiere Standpunkt, og at de indeholde Kundskab om alle guddommelige og menneskelige Ting; men da vi dog meest standse ved det, der af Naturen udgjør ligesom Elementerne af al vor Kundskab, og det Stof, som Sandselighed og Erfaring tilbyde os, er langt fra at være udtømmet, saa troer han, at Philosopherne vilde gjøre vel i, først at bringe dette i Orden, forinden de gave sig af med Religionen. Thi Erfaring er dobbelt; en, som er nærværende og sikker; en anden, som er forbigangen og derfor undertiden tvivlsom. Med begge sysselsætter Forstanden sig; fejler den, kan den giendrives af den første; men den sidste, som er fraværende og maaskee aldrig kommer tilbage, har intet at forsvare sig med mod Beskyldninger. Nu er det bekiendt, at Religionen for det meste grunder sig paa Begivenheder, der blot beroe paa Oldtidens Vidnesbyrd, og at de Gienstande især ere blevene kaldte hellige, som baade vare for Menneskeheden meest vigtige, og tillige ifølge deres Natur snarest vare udsatte for Vold og Forgribelse. Derfor bleve Kongers og Øvrigheders Rettigheder og den offentlige Religion satte i Sikkerhed endog imod Tænkesfrihedens Fornærmelser. Det blev ikke forbudet at tvivle om Stjernernes Tilværelse, fordi

ingen Tænkesfrihed kan slukke deres Lys, men vel at nægte Guddommen, fordi denne Bildfarelse ikke ved Sandserne giendrives. I det daglige Livs og Erfaringens Kreds bør derfor Prøve anstilles, hvad Philosophien formaaer, og hvorvidt den ved aprioriske Slutninger kan række, førend den foretager sig at bestemme noget om oversandskelige Ting; thi viser det sig, at den ofte tager feil i hiin, hvor den kan overbevises om sin Bildfarelse, kan den heller ikke forlange megen Auctoritet i de sidste, om den end ikke blev overbevist.

Forfatteren priser derfor nogle gamle Philosophers, især, Socratiskernes Bessedenhed, der, ueenige i Religionsbegreber, dog vare eenige i at anbefale Agtelse for Statsreligionerne, og, hvis de offentlig yttrede sig om sammes Beskaffenhed, meente, at denne snarere maatte bedømmes efter Statens Love og gammel Skik, end prøves efter Philosophiens Grundsætninger. Men der var især to Hovedklasser af Philosopher, den eene, som aldeles udelukte Guderne fra Deeltagelse i Verdens Bygning og Styrelse; den anden, som satte et aandeligt Væsen i Spidsen, og gav det flere Medhjelpere. Hine indlode sig næsten aldrig i Religions-sager, fordi de enten, som de joniske, troede, at man ikke burde gaae uden for den physiske Verden, eller, som Epicuræerne, ingen Nødvendighed fandt deri; disse derimod forklarede, enhver efter sin Theo-

rie, Gudernes Navne og Folkets Meninger om dem, hvori de have Liighed med de nyere Theologer. Men deri var dog lige saa liden Eenighed som Stadighed.

Forfatteren vil ikke have Philosophien udrulst fra Theologiens Genemærker. Overimod troer han, at den Naturkundskab, der heet og holden bestaaer i Forsøg og Jagttagelser, gjerne kan undvære Begrebet om Gud for at gjøre Regnskab for Phænomenerne, da den for det meste indskrænker de sig til nærmeste Aarsager og Love; men at Naturphilosophien ikke kan lade sig nøie, med mindre den henfører alle Aarsagerne til een Grundaarsag, og finder Naturens øverste Lov i Guddommens Magt og Villie. Men da vi lit efter lit hæve os fra det Enkelte til det Hele, fra Mangfoldighed til Eenhed, maa vi vogte os for, at vi ikke ved igien at stige ned skulle forvilde os; hvilket især hænder dem, der ikke ved egne Kræfter ere komne til det Øverste, men af andre ere blevene satte paa Spidsen, hvorfra de see alt igjennem en Taage. Men de, som først have forskaffet sig en tydelig og nøiagtig Kundskab om Tingene, og derefter stue ned paa dem ligesom fra et meget høit Sted; de kunne ikke andet end med største Belyst betragte den sammenfiedede Række og skønne Orden.

Forfatteren søger nu at vise, at, hvad der er sagt om Physiken, ogsaa gielder om Theologien.

Thi ligesom hiin gaacr fra Synet af Phænomenerne til Undersøgelse om deres Aarsager, saaledes forfølger Theologien Menneskenes Meninger og Sæder og de Begivenheder, som have bestemt Jres Stiæbne til enhver Tid, for saaledes at aabne Forsnuets Bog, og i Tingenes Gang at finde Traad, Hensigt og Orden; i hvilken Henseende det maa ansees som en Lykke, at de ældste historiske Mindegmærker indeholde en Anvisning, Philosophien i Begyndelsen ikke var istand til at give.

Mange, endog meget berømte, Physikere flage over, at Philosophien har skadet Naturlæren meget derved, at den ved falske Sætninger har misledet Jagttagelsen. Kan man da undre sig over, at Theologerne, og deriblandt især Luther, have villet udelukke Philosophien fra de guddommelige Ting, som Physikerne ikke engang vilde taale i det menneskelige? Physikerne have Uret; thi naar det gjelder om at trænge i Naturens inderste Helligdomme, glippe Experimenterne snart, da disse blot kunne vise, hvad der umiddelbar følger paa, naar noget vist er givet, men ikke belære om Tingenes Grundaarsager, der blot ved Skarpsindighed i Tænkning kunne fremdrages. Selv det rigtige Blik paa de sandfelige Gienstande er Philosophiens Gave. Deri stiller sig just Philosophen fra den Hindviiede, at hiin mærker og fatter Sand-

hedens Begyndelse, der fører paa den lige Bane, og tillader ikke Erfaringen at forvilde sig. Disse Regler kan Philosophien alene give.

Theologien burde efter Luthers Paastand ikke befatte sig med Philosophien. Da han ved denne Sætning ikke forledeedes til at foragte Philosophien, eller til at ophæve Fornuftens Brug i Religionen, men endog selv hyppigen brugte dens Former, saa bør man efter Forf. Mening ikke alene holde ham tilgode, at han foredrog Bibelens Auctoritet for de med hinanden ueenige Philosopher, men endog for saavidt anbefale vore Theologer hans Exempel, at de ikke sværge nogen philosophisk Sect, og ikke gjøre mere af Philosophernes Sætninger, end det tillades Physikerne, som det vel ikke er forbudet dertil at tage Hensyn, men som dog vel maae vogte sig for, ikke at lade sig saaledes blande og forvilde, at de siden troe deres forudfattede Meninger mere end Experimenterne selv.

Men samme Ret fordrer igien Philosophien baade af Theologer og Physikere, paa sin Side lige meget forpligtet til at vise Beskedenhed og tilstaae Meningsfrihed. Har den vel ofte feilet, saa maa man og betænke, hvor meget vanskeligere det er for den, at see Tingene fra den meest oplyste Standpunkt, end naar man nærvæd beskuer, og saa godt som rører ved dem. Men om endog af denne Aarsag noget fremstiller sig for Phi-

Iosophen i et falsk Lys, bedaarer ham med luftige
 Billeder og viser sig mindre klart i det Enkelte, vil
 han dog stedse bedre overskue det Hele, rigtigere
 indsee de gienfidsige Proportioner og Forholde,
 og gjøre adskillige Opdagelser, om hvilke hidtil
 aldrig noget Menneſte drømte. Han beholde ogsaa
 Ret til at gjøre Gissninger, og ikke enhver saadan
 forkastes, fordi den er mere end almindelig dristig,
 eller stöder an mod den herskende Mening. Thi
 ogsaa denne er ofte bedragende, og undertiden,
 hvorpaa det Copernicanske System er et talende
 Beviſ, bliver det snart evident, og aftrvinger almin-
 deligt Bifald, som synes at være i den meest directe
 Modsigelse saavel med Sandferne som de gyldigste
 Vidneſbyrd. Philoſophiens, det er Sandhedens,
 Studium kan saaledes, i hvor megen Frihed det
 end tilſtaaes, aldrig ſkade de andre Vidensſkaber,
 eller navnlig Theologien, men maa tværtimod
 meget gavne dem alle.

2. Boni Doctoris Academici brevis delineatio.

Et Program af Prof. Joh. Georg Eck i Leipzig. 1806.

Forfatteren begynder med den Bemærkning, at den Ligegyldighed mod alle vigtige Anliggender, der characteriserer vor letfindige og sandselige Tidsalder, yttres sig ingensteds mere, end hvor der er Spørgsmaal om Lærere ved høiere og lavere Skoler. Imidlertid er dog i den fornuftige og tænksomme Mands Munde intet væsentligere end Ungdommens Undervisning, ingen Statsdienere nyttigere end de, der sysselsætte sig med samme. Men det er heller ikke nogen let Sag, som Lærer at tilfredsstille alle Fordringer, og hos den akademiske Lærer især behøves, for med Held at gavne som saadan, ikke faa Egenskaber og Talenter. Hertil regner Forf. fortrinligen følgende:

1. En grundig og vel udsmyret Lærdom, saadan, som Ernesti i sin Tale de doctrinæ accuratæ et promptæ laudibus (Opusc. p. 76 ed. Lugd. Bat. 1767) har fremstillet.
2. Adskillige udvortes Gaver, deels af Naturen skænkede, deels ved Glid erhvervede eller forbedrede s. Ex. en smuk Ansigt, en tydelig Stemme, et behageligt, levende og bestemt Foredrag.

3. Værdighed og Smag i Udfærd og i Tale, saa at Læreren omhyggeligen vogter sig for alt, hvad der er pedantisk, naragtig, tvetydigt eller plump.
4. Ufortrøden Glid, og en Midfiærhed og Gavnelyst, som er uafhængig af tilfældige Opmuntringer.
5. Exemplarisk Tænke- og Handlemaade, der paa eensgang vinder alles Agtelse og tiener de unge Studerende til et anskueligt Mønster. Longum iter est per præcepta, breve et efficax per exempla.

3. Letters written by the late Earl of Chatam to his nephew, Thomas Pitt, then at Cambridge. Lond. 1804. 8.

De Læreregler, Lord Chatam her giver sin unge Slægtning under hans Ophold ved Universitetet, ere af den ædlest Natur, og beregnede paa at frembringe en fuldkommen Character. Brevene ere 23. Til Prøve følgende Udtog af det tredie og fjerde Brev:

„ — — Der er især een Fare paa din Wei, og som maaskee er i din Alder vanskelig at undgaae, Hang til Fornøielse, eller Util-

bøielighed til stadig Arbeidsomhed og driftig
 Glid. Med de sidste kan du seire over Alt; men
 den første er vis paa at gjøre Enhver til Slave,
 der ikke kiæk modstaaer dens første Tillokkelser,
 inden han ved sinnaa Eftergivenessheder kommer
 under en uimodstaaelig Banes Nag. Vitanda
 est improba Desidia; denne Lære ønskede jeg,
 maatte være fæstet paa Gardinerne af din
 Seng og indgravet i Væggene i dit Værelse.
 Dersom du ikke staaer tidlig op, kan du aldrig
 vente at gjøre nogen Fremgang, der er værd
 at tale om; og en anden Regel er, at dersom
 du ikke ufravigeligen fastsætter dine Studere-
 timer, og aldrig ved noget deri lader dig for-
 styrre, ville dine Dage unyttigen glide igien-
 nem dine Hænder, uden Ære og i Grunden
 uden al Glæde for dig selv. Vær forsikket
 om, at alt hvad du i disse første faa Aar af
 dit Liv unddrager fra Fornøielse, Udspredelser
 eller Dorsthed, vil godtgjøres dig hundrede
 Guld ved Fornøielse, Ære og Fordeele igien-
 nem alle dine øvrige Dage. — — "

(Uddraget af Monthly Review. Vol. XLIV. p. 173 sqq.)

V. Befordringer og Afgang.

Under 12 Junii d. A. er Rector ved Kiøbenhavns Cathedralsskole, Magister Niels Lang Rissen, efter Ansøgning, i Raade entlediget fra det ham anbefoede Inspectorat i det pædagogiske Seminariums danske Klasse, og Professor Knud Lyne Rahbek bestikket til i hans Sted til at tiltræde bemeldte Inspectorat.

VI. Blandede Efterretninger.

Da i de senere Tider det Tilfælde (hvorpaa det første Exempel havde i Maret 1790) var bleven mere og mere hyppigt, at juridiske Candidater, naar det af dem udarbejdede skriftlige Specimen var befundet antagelsesværdigt, da endnu i nogen Tid udsatte den mundtlige Examen, og adskilte denne fra den skriftlige ved et Mellemrum af eet, om ikke flere Kvartaler; men der, til at afhjælpe denne Misbrug, der blandt andet ogsaa blev til Skade for den fornødne Liighed i Examinanderne's Vilkaar, alligevel ikke fandtes tilstrækkelig Hjemmel i de gjældende Anordninger, saa har dette givet Anledning til, at Hs. Majestæt, paa Directionens derom gjorte allerunderdanigste Forestilling, under

8 Maj d. A., allernaadigst har befaleet, at Enhver, som herefter underkaster sig den juridiske Examen's skriftlige Deel, og, paa Grund af den skriftlige Prøves gode Udfald, antages til mundtlig Examen, skal være forpligtet til at underkaste sig denne i samme Examenstermin, i hvilken han aflagde skriftlig Prøve, uden at nogen Undtagelse herfra maa tillades; saa at den, der formedelst Sygdom eller af andre Aarsager er bleven hindret fra, i éen Examenstermin at underkaste sig skriftlig og mundtlig Prøve, skal være forbunden til, paa ny at udarbejde de anordnede skriftlige Specimina, førend han kan indstille sig til mundtlig Examen; dog saaledes, at denne Bestemmelse bliver uden tilbagevirkende Kraft i Henseende til de Candidater, der ved dens Publication allerede have forfattet det skriftlige Specimen.

Med samme allerhøjeste Resolution er det fastsat, at fornævnte Bestemmelse ogsaa skal følges i Henseende til de øvrige Embedsexamina.

Under 22 Mai d. A. har det behaget Hs. Majestæt at afgive følgende allerhøjeste Resolution, som igjennem det Kongl. Rentekammer er bleven Directionen communiceret:

Vi have ladet Os Forslaget fra Commissionen for Kiøbenhavns Universitets og Commu-

nitetets Jordegodfers bedre Indretning a) fore-
 drage, og ville, i Overensstemmelse dermed,
 herved allernaadigst have bestemt: 1) At de
 Gaardfæstere paa Universitetets og Communi-
 tetets Godser, der have fæstet deres Gaarde
 førend den 19 Junii 1795, eller disse Gaardfæ-
 steres Enker, forsaavidt disse sidste ikke have
 indladt sig i andet Ægteskab, skulle, naar de
 ikke, inden 2 Julii d. N., erklære sig villige til
 Arvesæsteskjødets Modtagelse paa Gaardene under
 de i den under 19 Junii 1795 approberede Plan
 bestemte Vilkaar, men derimod siden yttre Øn-
 ske om Arvesæste paa bemeldte deres Sæste-
 gaarde, ikke allene strax fra Skjødets Dato
 erlægge den i Planen bestemte højeste Arvesæste-
 Afgift, beregnet til Kornvare, og disse at betaa-
 les efter Middeltallet af 10 Aars Capitelstaxter,
 men ogsaa desuden een Gang for alle en Tiltræ-
 delses Recognition, som fastsættes til 10 Rdlr.
 af hver Tønde boniteret Hartkorn eller 5 Tdr.
 Land til Taxten 24 for dem, der ansøge Arvesæ-
 ste inden 2 Julii 1808, men 20 Rd. af hver
 Tønde slikt Hartkorn for dem, der ikke melde

- a) Om de til Universitetets og Communitetets Jorde-
 godfers bedre Indretning i de seencere Tider foretagne
 Operationer og gjorte Foranstaltninger skal i et af
 de følgende Hæfter fuldstændigere Underretning vorde
 meddeelt.

sig før 2 Julii 1809, og saaledes fremdeles 10 Rd. pr. Td. boniteret Hartkorn mere for hvert Aar, Fæsteren længere forholder sin Erklæring om Arvesæstets Modtagelse; og 2) at enhver Gaard paa berørte Godser, som herefter bliver fæsteledig, skal under de i fornævnte Plan af 19 Junii 1795 bestemte Vilkaar og imod den deri fastsatte høieste aarlige Afgifts Erlæggelse fra Skjødets Dato opbydes ved offentlig Auction, for at overdrages i Arvesæste til den, der byder den høieste Kjøbesum eller Tiltrædelses-Recognition, hvilken da betales paa eengang, imod antagelig Sikkerhed, i taaelinge Terminer.
